

SELVITYS PUUMALAN VESIHUOLLON NYKYTILASTA JA VAIHTOEHDOT TULEVAISUUDELLE

Vesihuoltolain 5 § mukaan *kunnan tulee kehittää vesihuoltoa alueellaan yhdyskuntakehitystä vastaavasti tämän lain tavoitteiden toteuttamiseksi yhteistyössä alueensa vesihuoltolaitosten, laitoksille vettä toimittavien ja niiden jätevesiä käsittelevien sekä muiden kuntien kanssa sekä osallistua vesihuollon alueelliseen yleissuunnitteluun.*

Lain 6 § mukaan kunnan on huolehdittava siitä, että vesihuoltopalvelut turvataan, mikäli suurehkon asukasjoukon tarve taikka terveydelliset tai ympäristönsuojelulliset syyt sitä vaativat.

Puumalan vesiosuuskunnan historiaa pääpiirteittäin (koonnut Leena Torvinen)

Puumalan kunnan rakennuslautakunnan esityksestä kunnanhallitus oli 18.4.1955 päättänyt esittää kunnanvaltuustolle, että kunta myöntää 500 000 markan lainan mahdollisesti perustettavan vesihuoltoyhtymän käyttöön yleissuunnitelman hankkimiseksi kirkonkylän rakennussuunnitelma-alueella. Vesiosuuskunta perustettiin 20.6.1955. Ensimmäinen kuilukaivo tehtiin Kitulanniemeen.

Vesijohto alkoi toimia tammikuussa 1956. Vesijohdon pituus vuosikymmenen lopussa oli 2 252 metriä mukaan lukien virran alitusjohto 500 metriä. Viemäriä oli 982 metriä.

Toinen kuilukaivo tehtiin Kitulanniemeen 1960-luvulla. Mekaaninen jätevedenpuhdistus aloitettiin Taunolan tontilla. Itä-Suomen vesioikeus antoi 29.3.1969 luvan laskea viemärivedet vesistöön toistaiseksi. Jäseniä oli 1960-luvun lopussa 47, vesijohdon pituus 4 388 metriä ja viemäriputkia 3 945 metriä.

Vuonna 1974 Vesiosuuskunta hyväksyttiin yleiseksi vesihuoltolaitokseksi. Ensimmäinen siiviläputkikaivo tehtiin Kitulanniemeen. Biologis-kemiallisen jätevedenpuhdistamon suunnitelmat pantiin vireille. Virranalitusjohto uusittiin. Vesijohdon pituus oli vuosikymmenen lopussa 13 300 metriä ja viemäriä 12 350 metriä, jäseniä oli 177.

Toinen virranalitusjohto sijoitettiin 1980-luvulla. Toinen siiviläputkikaivo tehtiin Kitulanniemeen. Ensimmäisen kerran ylitettiin 100 000 m³:n raja veden myynnissä. Tehtiin siirtoviemäri vesihuoltotyönä. Jätevedenpuhdistamo valmistui 1987 Kitulanniemeen. Toiminta-alue laajeni Kitulanniemeen. Verkoston pituus oli 22 600 metriä vesijohtoa ja viemäriä 20 900 metriä. Verkostossa oli yhdeksän pumppaamo. Jäseniä oli 298.

Kaivantoon rakennettiin uusi siiviläputkikaivo. Vesihuoltotyönä tehtiin noin kolme kilometriä pitkä siirtovesiputki Kaivannolta Kitulaan. Veden alkaloinnissa siirryttiin kalkkikivimurskesuodatukseen. Vesijohtoa oli vuosikymmenen lopussa 27 750 metriä ja viemäriputkea 22 450 metriä, jäseniä 345.

Toimitusjohtaja vaihtui kahdesti. Kaivannon uusi vedenottamo otettiin käyttöön vuonna 2004. Kotkatsaari, Kuoreksenniemi ja Sahanlahti otettiin toiminta-alueiksi. Koskenselkä–Kuoreksenniemen verkosto sijoitettiin Saimaaseen. Vuoden 2004 lopussa vesijohdon pituus oli 35 948 metriä ja viemäriputkien pituus 29 940 metriä, pumppaamoja oli 17 ja jäseniä 382. Uusi vesijohto sijoitettiin Puumalansalmeen Taunolan tontilta Kitulaan. Vesiosuuskunnan historiikin kirjoittaminen aloitettiin. Syyskuussa 2005 valmistui historiikki ja pidettiin osuuskunnan 50-vuotisjuhlat. Jätevedenpuhdistamon lietteet aloitettiin kuljettamaan Metsäsairila Oy:n jäteasemalle. Vesilaitokselle otettiin käyttöön UV-laite.

Jätevedenpuhdistamo saneerattiin vuosien 2011-2012 aikana ja samalla tehtiin valvomorakennus ja uusittiin sekä nykyaikaistiin kaukovalvontajärjestelmä. Samaan aikaan rakennutettiin vesihuoltolinja Kotiniemen ns. kakkosalueelle. Laitokselle hankittiin varavoimakone vuonna 2013. Puumalansalmessa sijaitseva varavesijohto uusittiin vuonna 2014. Samana vuonna lisäpainotettiin osa Koskenselkä – Kuoreksenniemi viemäriputkea.

Pumppaamojen pumppuja on huollettu ja uusittu vuosittain koko toiminta-ajan. Joka toinen vuosi käydään kaikki pumppaamot läpi huoltosopimuksen mukaisesti.

Osuuskunnassa on jäseniä tällä hetkellä 454. Vesijohdon pituus on 39 858 metriä ja viemäriputken 33 850 metriä. Jätevedenpumppaamoja on 24 kpl.

Toiminta tällä hetkellä

Kunnan asukkaista noin 54 % on liittynyt vesihuoltolaitokseen. Vesiosuuskunnalla on palveluksessa vesilaitoksen hoitaja ja puhdistamonhoitaja. Toimistotehtävät hoitaa toimitusjohtaja (osa-aikainen). Päivystyksen hoitaa myös toimitusjohtaja.

Vesilaitoksen vedenhankinta perustuu kokonaisuudessaan pohjaveden hyväksikäyttöön. Vesilaitoksen painepiirissä on kaksi vedenottamoa. Varsinainen käyttökaivo on Kataalahdessa Kaivannon entisessä soranottopaikassa ja kaksi siiviläputkikaivoa (otettu käyttöön 1978 ja 1989) Kitulassa. Siiviläputkikaivot toimivat varavedenottamona. Ottamoiden vesi johdetaan Kitulanniemen vedenkäsittelylaitoksen kautta Kirkonkylän ja Kotiniemen asuntoalueelle sekä kaivonnosta suoraan Kotkatsaareen. Vettä ei desinfioida, mutta laitoksella on valmius kloorin syöttöön vesiepidemioiden varalta. Talousvesi alkaloidaan kalkkimurskeella.

TOIMINTA-ALUE

Nykyinen toiminta-alue kattaa pohjoisessa Kuoreksenniemi – Sahanlahti alueen ja etelässä Kotiniemen asemakaava-alueen sekä Kotkatsaaren. Vesiosuuskunta toimittaa myös muutamalle kiinteistölle, jotka eivät ole toiminta-alueella talousvettä sekä poisjohtaa jätevedet. Edellä mainitut kiinteistöt ovat kustantaneet verkoston rakentamisen omalla kustannuksella ja maksut peritään kiinteistöiltä suurempina kuin mitä ne ovat toiminta-alueella.

Toiminta-alueella on Vesiosuuskunnan toimitettava jäsenilleen hyvää talousvettä ja huolehtia jäsenten jätevesien poisjohtamisesta ja käsittelystä. Toiminta-alueen tulee olla sellainen, että vesihuoltolaitos kykenee huolehtimaan vastuullaan olevasta vesihuollosta taloudellisesti ja asianmukaisesti.

Toiminta-alueen määrittäminen liian laajaksi vaikeuttaa huolehtimisvelvoitetta, esim. Kotiniemen uusi alue tuottaa tappiota Vesiosuuskunnalle.

Jätevedenpuhdistamo on valmistunut vuonna 1987 ja on peruskorjattu vuonna 2012 ja sijaitsee Kitulanniemessä. Jätevedenpuhdistamolle johdetaan Kirkonkylän ja Kitulanniemen asemakaava-alueiden jätevedet. Puhdistamoa saneerattiin tehostamalla jäteveden esikäsittelyä ja sako- ja umpikaivolietteen vastaanottoa. Laitos on biologis-kemiallinen rinnakkaissaostuslaitos, jossa käytetään saostuskemikaalina ferrisulfaattia. Puhdistamolla on valmius desinfiointiin. Puhdistamolla syntyvä liete kuivataan ja stabiloidaan kalkilla ja sen jälkeen viedään ruuvipuristimen kautta läpi. Kuivatut lietteet toimitetaan Metsäsairila Oy:n jäteasemalle. Jätevedenpumppaamoita on 24 kpl ja ne on varustettu ylivuodoilla ojiin ja Saimaaseen.

Kiinteistöjen ja verkostojen kunto, investointitarpeet

Vesiosuuskunnan kiinteistöt ovat hyvässä kunnossa. Verkosto on rakennettu vuosien 1956-2012 aikana. Pääosa putkista on muoviputkia. Talousveden verkostossa ei ole ollut muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta vuotoja eikä rikkoontumisia. Jätevesiverkossa ei ole myöskään havaittu suurempia vikoja.

Verkostoa ei ole kuvattu kokonaisuudessaan, ainoastaan silloin, kun on ollut ongelmia tietyissä kohdissa linjaa esim. tukos. Vesijohtoa on uusittu näiltä osin. Pumppaamojen pumppuja on uusittu ja uusitaan koko ajan. Kaksi kaivoa tulee uusia lähivuosina.

Vesiosuuskunnan talous ja Puumalan kunnan taloudelliset vastuut vesiosuuskunnan osalta

Puumalan vesiosuuskunnan talous on siedettävällä tasolla. Vesiosuuskunnan vuotuinen tulos on ollut vaihteleva, mutta taseen alijäämä ei ole viime vuosina lisääntynyt. Taseen oma pääoma on silti v. 2018 negatiivinen n. 230 000 eurolla. Vieraan pääoman määrä on viime vuosina alentunut noin 70 000 euron vuosivauhtia, mikä on n. 10 prosenttia liittymismaksujen ulkopuolisesta vieraasta pääomasta.

Talous

Liikevaihto oli 315 072 euroa vuonna 2018. Suunnitelman mukaiset poistot olivat 83 827 €.

Rahoituslaitoksen antamaa lainaa oli jäljellä 216 059 € ja Puumalan kunnan myöntämää lainaa 467 500 €.

Puumalan vesitaksat ovat varsin kilpailukykyiset, mikä tulee huomioida talouden kokonaisarvioinnissa.

Vertailu eri vesihuoltolaitosten taksoista vuonna 2018

	talousvesi €	jätevesi €
Mikkeli	2,16	3,09
Ruokolahti	1,61	2,48
Juva	1,69	1,87
Imatra	1,96	2,93
Kangasniemi	1,98	2,79
Hirvensalmi	2,36	3,66
Savonlinna	2,12	2,81
Parikkala	2,00	4,85
Puumala v. 2019	1,76	2,82
(sis. alv. 24 %)		

Puumalan kunnalla on viimesijainen lakisääteinen vastuu huolehtia taajaman vesihuollon toimivuudesta. Tätä vastuuta kunta on toteuttanut mm. takaamalla Puumalan vesiosuuskunnan nostamia lainoja. V. 2018 lopussa vesiosuuskunnalla oli noin 320 000 euron edestä rahoituslaitoksilta nostettuja lainoja, joista noin 2/3 on Puumalan kunnan takaamaa. Tämän lisäksi Puumalan vesiosuuskunnalla on noin 480 000 euron laina Puumalan kunnalta. Lainalla korvattiin kunnan aiemmin takaama Suur-Savon Osuuspankin laina. Muutos pienensi osuuskunnan lainanhoitokuluja ja lisäsi kunnan korkotuloja.

VESIHUOLLON KUNNALLISTAMINEN

Kunta tai kuntayhtymä voi perustaa kunnallisen liikelaitoksen liiketaloudellisten periaatteiden mukaan hoidettavaa tehtävää varten. Kunnallinen liikelaitos toimii kunnan tai kuntayhtymän osana. Liikelaitoksen perustaminen edellyttää erikseen tehtävää päätöstä.

Kunnan tai yrityksen tulee kirjanpidossaan eriyttää vesihuolto muista toiminnoista. Vesihuollolle on tilikausittain laadittava tase, tuloslaskelma ja rahoituslaskelma sekä esitettävä niiden liitteenä olevat tiedot. Tase ja tuloslaskelma on laadittava kirjanpitolain (1336/1997) säännösten mukaisesti.

Vesiosuuskunnan kunnallistamisen taloudelliset hyödyt voisivat syntyä pääsääntöisesti siitä, että kunnan ja vesilaitoksen henkilöstöä voitaisiin käyttää nykyistä joustavammin ristiin. Mikään ei kuitenkaan estä tämän toteuttamista nykymallissakaan. Lisäksi voitaisiin saada hyötyä investointien ja vesihuoltoverkoston osalta siinä, että osana kuntaa voitaisiin, ainakin joissain oloissa, toteuttaa uudistamistöitä nopeammin kuin ehkä vesiosuuskunnalla itsenäisenä toimijana on mahdollista tai mihin on halua.

Vesihuoltoa ei koske muuten liiketoimintaan ulottuva yhtiöittämisvelvollisuus, sillä toiminta perustuu lakiin perustuvaan monopoliasemaan tai muodostaa luonnollisen monopolin, jolloin kuntalain yhtiöittämisvelvollisuutta koskeva sääntely ei ulotu siihen. Mikäli toiminto yhtiöitetään, niin yhtiön mahdollisesti tekemä voitto tulee yhteisöveron piiriin.

Vaihtoehdot vesiosuuskunnan tulevaisuudelle:

VAIHTOEHTO 1: Vesiosuuskunta luovuttaa omaisuutensa, vastuunsa ja velvoitteensa Puumalan kunnalle, ja myöhemmin purkautuu selvitysmenettelyn kautta. Puumalan kunta perustaa tarkoitusta varten liikelaitoksen tai osakeyhtiön. Asiakkaiden maksamat liittymismaksut ja -sopimuksen siirtyisivät tälle toimijalle, jonka taseeseen ne kirjattaisiin velaksi.

VAIHTOEHTO 2: Vesiosuuskunta yhtiöitetään ja osuudenomistajista tulee uuden yhtiön osakkeenomistajia. Puumalan kunta voi tarvittaessa hankkia yhtiöstä suuremman osakeomistuksen esim. osakepääomaa korottamalla, jos se on tarpeen esim. yhtiön taloudellisen vakauden säilyttämiseksi.

VAIHTOEHTO 3: Toiminta jatkuu entisellään. Osuuskunnan ja kunnan henkilöstöyhteistyötä voidaan tiivistää edelleen.